

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Newton Moreno
Titel	Wildernis / The body Art Project
Jaar	2004
Uitvoering	

Copyright (C) 2004 by Newton Moreno

AGRESTE - "WILDERNIS"

(Hibiscus Bloem)

door Newton Moreno

Vertaald door Patricia Maresch

AGRESTE - "WILDERNIS"

(HIBISCUS BLOEM)

Deze tekst is bedoeld als oefening voor een acteur/actrice in verhalen vertellen. Het liefst alleen op het podium.

De verteller kan alle personages uitbeelden: de weduwe, de pastoor, de politiecommissaris en de stemmen van de dorpingen.

Maar het kan ook met meerdere acteurs worden geësceneerd.

Een verteller/vertelster.

Oude verhalenverteller (of vertelster). Zo'n verteller die een groep mensen verzameld rond het vuur of onder een boom met een gitaar/accordeon op schoot en die zijn verhalen doorspekt met het getokkel uit zijn instrument. Hij/Zij neemt het publiek mee, verbeeldt de sfeer van elke passage van de tekst, de pauzes, oftewel, de verteller heeft volledige controle over de mis-en-scène.

VERTELLER/VERTELSTER

Hij liep uren om haar te kunnen zien. Maar toen ze elkaar eenmaal zagen, bleven ze - op zijn minst - vijf meter van elkaar vandaan. Geen centimeter meer of minder. Exact 5 meter. Altijd. Een hek scheidde hen.

Zij lachte aan de ene kant, hij aan de andere.

Hij liet een bloem achter op het hek, zij pikte hem op.

Zij liet haar geur achter op het hek, hij pikte hem op.

Ze bleven in hun schulp zitten als schildpadden. Voorzichtig. God mag weten wat er zou gebeuren als ze dichterbij zouden komen. Iets in hun liefde was verboden. Maar het gebeurde.

Maandenlang, jarenlang. Zij tweeën en het hek.

Hij liet een kus achter op het hout van het hek, zij plukte hem ervan af.

Ze kwamen dichterbij. Hun intimiteit was schokkend. Ze vertrouwden elkaar, meer nog dan aarde rekent op regen.

Hij liet een druppel bloed achter op het hek, zij kwam het afvegen.

Soms zat er een maand tussen voor ze elkaar weer zagen. Zij liet een stukje stof van haar jurk achter, hij bond het aan zijn schoffel. Hij was een boer in het droge noordoosten. Koninkrijk van zand en dorst. Hij was eerlijk. Sterk. Met een leren huid. Niemand kon zijn leeftijd raden. Ze waren als oude rotsen. Zongedroogd. Wachtend. De zon was hun cultuur. De zon was hun familie.

Hij liet een kom achter. Zij vulde hem met couscous. Hij at met een glimlach. Hij bracht de kom terug, zij kwam hem ophalen en... ze ontdekten een gat in het hek!!

Muziek. De acteurs die het echtpaar spelen bestuderen het gat, elk vanaf de eigen kant. Tijd.

VERTELLER/VERTELSTER

Onzekerheid. Ze deden alsof ze het niet zagen. Het gat was net zo groot en weids als de droge sertão. Een week lang deden ze alsof. Twee. Een maand. Twijfel.

Maar het gat groeide, het wilde gezien worden. Bekeken. Elke keer als ze terugkwamen was het gat groter.

Het gat prikkelde hen. Het leek wel een vijver die hen probeerde te verleiden met zijn donkere water, zijn duistere, mysterieuze kleur.

Wat als hij het aanraakt? Wat als het zich laat aanraken?

Soms is er veel moed nodig om een stap te zetten.

Tijd verstrijkt. De acteurs bestuderen het gat.

VERTELLER/VERTELSTER

Die ochtend was ze alleen. Standvastig stond ze voor het gat. Ze raapte al haar moed bij elkaar en kroop er doorheen. Het duurde even. Maar ze kalmeerde. Adem in, adem uit. Een stap. Nog een stap. Ze leek wel een astronaut die zijn eerste voetstap op de maan zet. Het is dezelfde lucht. Het is dezelfde zon. Maar het hart is van een ander. Een kind speelt waar het niet mag. Ondeugend. Wat ze niet wist, was dat hij er ook was. Met open mond keek hij naar haar vanuit de bosjes. Ze danste, gromde, aarde plakte op haar lichaam.

Hij, glimlachte.

Toen ze elkaar zagen, verlamden ze. Het duurde lang, heel lang. Hij stapte over de 5 meter grens, langzaam. Hij kon haar ademnood bijna aanraken. 45 centimeter misschien. Ze staken over!

Muziek. Een stofwolk stijgt op.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze renden. Uit opwinding en angst. Overal waar ze gingen namen ze een stofwolk met zich mee. Het was lang geleden dat het noordoosten zo'n grote stofwolk had gezien.

Ze vluchtten ver weg.

Ze dachten: straks komen we nog uit bij de zee.

Dat zouden ze ook als ze de andere kant waren opgerend.

Elke stap die ze zetten teisterde hen met de vraag of ze wel wilden doorzetten. Angst geeft haast. Haar tranen probeerden de weg terug te markeren. Op een gegeven moment, pakten ze elkaars hand en werden ze rustig.

Steeds dieper de binnenlanden van Brazilië in. Ze hielden stil te midden van de droogte. En dachten: nergens is een plek zo dor als deze. Maar het Noordoosten verrast ons. Ergens is altijd een koe nog meer uitgemergeld of een kind dat nog harder tegen de dood vecht. Hun adem trilde van tevredenheid en angst. Alsof ze vreugde inadenden en angst uitbliezen. Een pauze van een zware stilte.

Afgewende ogen, neergeslagen hoofden. Geen van beide wilde de twijfel in hun ogen laten zien. Sterker nog: geen van beide wilde de twijfel in de ogen van de ander zien.

Omdraaien? Zelfs als ze het zouden willen, wisten ze niet hoe. De vochtige voetafdrukken waren immers al verdwenen: opgeslorpt door het dorstige land.

Ze legden hun lijven te rust in de schaduw van een cactus. Aan de oever van een opgedroogde kreek. De zon had hen inmiddels al beroofd van hun verstand, hun inzicht.

Iets warms groeide in hun ziel. Het was als stoom in de oven, in de wieg, in de vorm van een nieuwe aandoening. Ze gingen bijna tegen de grond. Het gezonde verstand was inmiddels al verdampt in de brandende zon toen in de verte een vrouw verscheen. Als een luchtspiegeling. Ze kwam langzaam dichterbij om hen recht te doen. Dichterbij.

Ze sprak hen toe, maar ze verstonden geen enkel woord. In plaats van woorden, hoorden ze alleen het geluid van water. Uit haar mond klonken regendruppels, dammen die doorbraken, lekkende reservoirs, troggen vol water. Haar geluiden waren doorweekt. Ze sprak als een rivier, stromend. Het was deze vrouw die hen redde.

Ze bracht hen naar het dorp en gaf hen onderdak.

In dit gehucht streken ze neer. Met een beetje gedroogd jabá-vlees, schaduw en modderig water was het evenwicht hersteld. Hier plantten zij hun leven.

Muziek stopt. Stof dwarrelt nog steeds terwijl de tekst verder gaat.

Ze bouwden een huisje.

Ze spanden draad rondom, vooral om zichzelf binnen te houden.

Ze wilden niemand leren kennen voor ze zelf wisten wie ze waren.

Tot die tijd deden ze niets wat een man en een vrouw mogen doen. Het vlees is een meer definitieve verbintenis. Als die grens wordt overschreden, dan is het vee gebrandmerkt.

Toen werd de nacht duidelijker dan de dag. Ze konden elkaar niet recht in de ogen kijken, laat staan elkaar omhelzen. Maar beetje bij beetje leerden ze elkaar kennen.

Zij begon met zijn gezicht. Zijn haar. Donker, het haar van een halfbloed-caboclo, zoon van een dappere Indiaan. Vol en stevig. Het zou vast zwaar aanvoelen. Een kam zou erop breken.

Hij begon in tegenovergestelde richting. Zijn ogen vielen op de benen van het meisje. Dunne enkels, maar gebruind. Ze bevielen hem.

En zo vervolgden ze dit bijna nonchalante onderzoek: haar ogen van boven naar beneden, de zijne van beneden naar boven. Zij bewonderde zijn tanden. Perfect. Waar hij boven geen tanden had, had hij ze onder; en vice-versa. Zodat als hij glimlachte zijn tanden één perfecte rij vormden, geen gat te zien. En wat een prachtige glimlach!

Een week later raakten ze elkaar aan. Daarvoor hadden ze alleen nog maar elkaars hand vastgehouden toen ze renden.

Je kon hun huid tegen elkaar aan horen schuren, ze leerden elkaar kennen

terwijl de tijd verstreek. Op een dag verdween zij onder het laken, hij deed de lamp uit. Jarenlang was dit het teken, de code. Onder het laken verdwijnen. Het licht bedekken met de duisternis. En hij heeft dat licht maar al te vaak uitgedaan. Tweeëntwintig jaar lang woonden ze samen als man en vrouw. Tot vandaag.

*Muziek stopt. Stof daalt neer. De man ligt, de vrouw aan zijn zijde.
Oude dames zingen rouwliederen.*

VERTELLER/VERTELSTER

Dood, in zijn werkkleren, lag hij onder de eettafel te slapen. Een paar lampen schijnen op het lichaam, ze beschermen zijn beeltenis.

Buren druppelen binnen. Ze komen de dode gezelschap houden. Ze waren al begonnen met zingen in hun huizen en brachten hun liederen mee de nacht in. Ze gebruikten de mooiste woorden uit hun magere woordenschat om de dode te omschrijven.

STEMMEN

"Van de hoogste achting", "Hij leek op een Engel", "Elegant als Jezus", "Betrouwbaar als een rots."

VERTELLER/VERTELSTER

De grootste woorden in hun manier van praten. De rest was gebed en zang.

Een buurvrouw gaf het trieste oordeel:

OUDE VROUW 1

Hij is van haar verdwenen.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze waren een geliefd stel. Discreet. Bescheiden. Harde werkers. Kinderloos. Niemand kende hun namen. Seu Zé, Dona Maria, werden ze genoemd. *(Pauze)*

Het was stil. De nacht leek op een moeilijke vraag. Met een valstrik op de loer.

(Pauze)

De kamer was gevuld met muggen en vrouwen. Nooit eerder was de kamer zo vol. Noch met het een noch met het ander. Mannen schoten hun gevoelens de lucht in als vuurwerk. Ze fluisterden genegenheid en verlangen naar de sterren. Ze schilderden tranen van licht in de hemel.

De pastoor was onderweg voor de laatste sacramenten. De weduwe, nors en hongerig, was het gerafelde pak voor de begrafenis aan het herstellen. Het pak dat hij tijdens hun trouwerij had moeten dragen. Iemand gaf haar wat couscous met melk. Ze legde haar naald en draad opzij en at. Ze zag er verdrietig uit. Uit het niets verscheen er een groteske grimas op haar gezicht en barstte ze in huilen uit. Het is zo verdrietig om een vrouw te zien eten en huilen. Helemaal als het een weduwe is. Ze at alles op, tot de laatste kruimel. Ze stond op en liep naar Jezus. Ze plantte een kus op zijn beeltenis ter hoogte van zijn hart. De kaars ging uit, je kon alleen het licht zien in het hart van Christus. Mijn God!! Ze zou aarde op de dode moeten gooien. Mompelend vroeg ze kracht om dat te doen.

Een van de rouwenden keerde het lichaam om in het bed. Met de hoofden gebogen trokken ze zich terug. De stilte. Een stilte die het bloed koelde en nooit leek te verdwijnen.

OUDE VROUW 1

Wil jij hem aankleden, m'n kind?

OUDE VROUW 2

Of wil je dat we je helpen?

WEDUWE

Nee. Jullie kunnen hem aankleden.

VERTELLER/VERTELSTER

Een minuut later, ontsnapte uit haar mond...

WEDUWE

Ik heb Etevaldo nog nooit naakt gezien.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze bekende het alsof ze haar eigen bekentenis niet eens wilde horen.

WEDUWE

Ik sloot mijn ogen als hij me pijn deed.

VERTELLER/VERTELSTER

's Nachts. In het pikkedonker. Onder de lakens. Ik kende dat lichaam niet, maar ik hield er van. Ze bekende het met een gezicht rood van schaamte. En het was de eerste keer dat ze meer dan twee zinnen tegen iemand zei.

WEDUWE

Als ik hem moet omkleden dan moet ik de lamp uitdoen. Dan is het meer een klus voor een blinde.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze vroeg hen te blijven. Ze draaide zich om en gaf hen het pak. Als een non. Alsof het ongepast was om haar echtgenoot naakt te zien. De oude dames begon hem af te pellen met veel techniek en onverholven vrolijkheid

OUDE VROUW 2

Wat een deugdzaamheid, lieve schat.

OUDE VROUW 1

Als je er een hebt gezien dan heb je ze allemaal gezien...

OUDE VROUW 2

...Maar als je het nog nooit hebt gezien dan weet je niet wat het is.

OUDE VROUW 1 en 2

"Trek dit doodskleed aan

Gods wil geschiede;

Heilige Maria,

Moeder van God.

Bind dit koord om

Gods wil geschiede;

Heilige Maria,

Moeder van God

Doe deze sokken aan

Gods wil geschiede;

Heilige Maria,

Moeder van God

Doe deze schoenen aan

Gods wil geschiede;

Heilige Maria,

Moeder van God

Leg hem in de kist

Gods wil geschiede;

Heilige Ma...

OUDE VROUW 1 (stopt het zingen)

Mijn hemel! Maar waar...?

VERTELLER/VERTELSTER

De weduwe had zijn jas al aan de vrouwen gegeven.

OUDE VROUW 1

Heilige Maria, waar is z'n gereedschap?

VERTELLER/VERTELSTER

De oude vrouw is geschokt.

KOM KIJKEN!

Het is alweer een tijd geleden dat ik er eentje heb gezien, maar dit is niet een vrouw haar beste vriend.

OUDE VROUW 2

Doe niet zo gek. Kijk nog maar eens. Kijk goed.

VERTELLER/VERTELSTER

Met haar rug naar de vrouwen, verwondert de weduwe zich...

WEDUWE

Wat voor gereedschap?

OUDE VROUW 2

Hij zit vast ergens verstopt. Soms moet je een handje helpen.

OUDE VROUW 1

Mens, of ik ben ineens blind geworden of dat ding van hem heeft de grootte van een haar op een kikker.

OUDE VROUW 2

Laat me je helpen...

OUDE VROUW 1

Meisje, waar is fluit?

OUDE VROUW 2

..de plasser?

OUDE VROUW 1

...het potlood?

OUDE VROUW 2

...de zwengel?

OUDE VROUW 1

...de tampoeres?

OUDE VROUW 2

...de jongeheer?

OUDE VROUW 1

...de leuter?

OUDE VROUW 1

...de worst?

OUDE VROUW 2

...de sergeant-majoor?

OUDE VROUW 1

...de paal?

OUDE VROUW 2

....de piemel?

OUDE VROUW 1

de snikkel? Kijk even.

OUDE VROUW 2

Nee, ik zie niks.

OUDE VROUW 1

Heilige God de Almachtige Vader ...

OUDE VROUW 2

Kijk die speen.

OUDE VROUW 1

Sjonge, dat ziet eruit als de poort naar de hemel.

OUDE VROUW 2

God heb genade, vrouw. Dat is een mossel met een baard.

OUDE VROUW 1

Het is een vrouw. Het is een vrouw.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze zei het en rende het huis uit.

OUDE VROUWEN

HAAR MAN IS EEN VROUW!

WEDUWE

Mag ik me omdraaien?

VERTELLER/VERTELSTER

Meteen had zich een menigte opgesteld bij de deur van de slaapkamer. Er lag een naakte vrouw op het bed en een andere vrouw met haar blik gericht op Jezus.

De weduwe begreep er niets van. Ze begreep de dood niet. Ze begreep mannen niet. Op dat moment begreep ze alleen het verlies. Niemand kon het geloven, sommigen sloegen een kruis, anderen hingen in de vensterbank op zoek naar het gereedschap. Een enkeling ging er voor staan.

STEM1

"Het arme schaap is voor de gek gehouden. Die schaamteloze meid heeft haar erin geluisd."

VERTELLER/VERTELSTER

Anderen waren extremer:

STEM2

"Ze zijn hiernaartoe gevlucht om ons dorp te bevuilden met hun smerige gedoe."

VERTELLER/VERTELSTER

Facties werden gevormd en het nieuws verspreidde zich als vuur.

Op dat moment kwam de pastoor binnen en het eerste wat hij deed was het lijk, of liever, de overledene, bedekken. Hij stuurde iedereen weg. Eigenlijk wilde hij vooral háár opsluiten. Hij deed een lamp aan. Hij moest zichzelf een paar keer oppakken voor hij iets kon zeggen. Heel, heel langzaam begon hij:

PASTOOR

Mijn kind, je hebt met een vrouw geslapen.

WEDUWE

Nee, Vader, ik sliep met Etevaldo. En ik vond het niet eens zo leuk. Dat hoefde ook niet, wist ik.

PASTOOR

Mijn God!

WEDUWE

Bent u daarom zo boos?

PASTOOR

Nee.

WEDUWE

We sliepen samen omdat hij dat leuk vond. Maar hij zweerde me dat we zouden trouwen. Als u dat wilt, dan trouw ik nu

met hem, zelfs nu hij dood is. Ik heb de trouwjurk hier.

PASTOOR

Het is geen hem, mijn kind. Het is een haar.

WEDUWE

Het is Etevaldo! Zegen hem, Vader, zegen hem.

PASTOOR

Nooit!

WEDUWE

Zegen hem, Vader, hij was een devoot aanhanger van Sint Antonius. Godvrezend. Hij wilde zelfs in de kerk trouwen.

PASTOOR

Ik zal voor je bidden.

WEDUWE

Niet voor mij, Vader, nee. Bid voor hem. Help hem om in vrede te sterven.

PASTOOR

Dat kan ik niet. Ze is in zonde gestorven. .

WEDUWE .

Geef rust aan zijn ziel.

PASTOOR

Ik moet de bisschop in de hoofdstad waarschuwen.

WEDUWE

Zegen zijn slaap.

PASTOOR

Dat kan ik niet! Iedereen weet dat ik haar naakt heb gezien.

WEDUWE (*Huilend en corrigerend*)

Etevaldo...

PASTOOR

Etevaldo. Zij weten dat ik weet dat hij een vrouw is. Als je mij eerder had geroepen, dan hadden we dit anders kunnen oplossen. Niemand had het hoeven weten, mijn kind. Ik heb mensen begraven mensen zoals jij en haar...Etevaldo. Mensen die stierven zonder zoveel kabaal te maken.

(*Pauze*)Hou je van hem?

WEDUWE

Ik weet niet wat dat is. Ik wist dat ik met hem wilde gaan.

PASTOOR

God zegene je. (*Hij opent de deur en schreeuwt*) Beëlzebub! Beëlzebub!!

VERTELLER/VERTELSTER

Languit op de vloer, zag ze de pastoor het huis verlaten. Met veel moeite kwam ze weer overeind. Het huis was nu leeg. Donker. Ze hield zich vast aan de lamp. Ze bedekte haar echtgenoot. Zonder zijn naakte lichaam te bestuderen. Ze voelde zich ongemakkelijk in haar eentje. Ze wilde zingen om maar iemand te horen. Ze wist niet of Jezus nu bij haar was of niet. Ze beschouwde de aanwezigheid van God als een zekerheid, maar soms dacht ze dat het aardig zou zijn als God zou verschijnen, een kop koffie zou komen drinken, een shagje draaien. Wat dichterbij kon zijn. Rondom het huis klinkt geschreeuw.

STEMMEN

"Beëlzebub!"

VERTELLER/VERTELSTER

De politiecommissaris stapte op haar deur af.

STEMMEN

"Duivelsdochters!"

VERTELLER/VERTELSTER

Hij schoot drie keer in de lucht om de menigte als vee uiteen te drijven.

STEMMEN

" Vervloekt zijn jullie!"

VERTELLER/VERTELSTER

Aldus overgehaald, ze brulden en gromden, maar ze verdwenen in de bosjes. Hij schopte de deur open en ging naar binnen.

Langzaam liep hij het huis in en een wolk van muggen cirkelde om zijn penetrante geur. Hij ging voor de weduwe zitten.

Hij keek niet eens naar het lijk.

POLITIECOMMISARIS

U hebt nogal wat teweeg gebracht. Weet u wie ik ben? U kent mij niet, hè? Nou, ik ben de politie. Ik kom in opdracht van kolonel Heráclito, kent u die? Die kent u vast wel. U werkte op zijn land. Hij was degene die voor u zorgde.

Ze zeggen dat u nooit met jong bent geschopt.

Sommige vonden dat verdacht, maar ze dachten dat uw man alleen met losse flodders schoot. De kolonel heeft er helemaal geen behoefte aan om te horen wat er met u aan de hand is.

Hij heeft me alleen maar hiernaartoe gestuurd zodat ik deze schaamteloze vertoning met mijn eigen ogen kon zien. U moet weten dat u morgen, na de begrafenis, naar de gevangenis gaat. Tenminste, als u een plek vindt om uw kerel ergens te begraven.

(Licht).

Hij wilde dat ik u vertel dat het in elk geval niet op zijn land mag gebeuren. Jullie zijn hoeren, vuile hoeren, sletten, snollen, die als afval ergens ver weg begraven moeten worden, in de bush.

Op zijn land alleen maar goede mest. En jullie stinken naar rotte mest.

U moet maar ergens anders een stuk grond vinden om dat lichaam in te schuiven. Als u het op deze grond hier begraaft, zal er onkruid bloeien.

(kijkend naar de kist)

Man oh man, 't is echt een vrouw hè. Maar ze ziet er wel uit als een lelijke man. En u hebt die teef nog wel zo goed behandeld. Ze is zo vet als de dochter van een dief uit de gevangenis. *En je wist niet eens dat de kolonel het niet zo heeft op vrouwen die tegen elkaar aan lopen te wrijven.* Jij vuile lesbische vingerplant. Morgen, in de gevangenis, dan zal je er wel achter komen wat echte mannen zijn, daarna vergis je je nooit meer.

En zodat niemand zich meer vergist, zodat iedereen zal te weten wat voor hond jij bent, wil de kolonel je gezicht brandmerken, net zoals een koe in een kudde. *(De politiecommissaris vertrekt)*

VERTELLER/VERTELSTER

Ze voelde zich als een bord verrot eten. Een verrot lijk. Een vuile wc-pot. Uitgespuugd. Een ziekte. Pus. Kankergezwel.

Jicht. Vies, vuil, smerig, rottend stinkend vuil. En ze begreep niet waarom. Ze had geen zin om dingen te begrijpen.

Kon God haar maar horen. Ze zong over haar geloof met oprechte devotie, wat zo ongeveer op hetzelfde neerkomt.

Luister, Muziek of God kan niemand zien. Niemand kan geloof aanraken, noch meten. Maar ik zweer 't: elke centimeter van Jezus zat in haar stem.

Tijd voor een lied. Statische scène. De verteller begeleid met een instrument.

VERTELLER/VERTELSTER

Ze herinnerde zich de pijn en de opluchting. Het enige beeld dat zich vormde was dat van haar moeder. Die heelde wonden met wat kruiden en door erop te blazen. Ze herinnerde zich dat ze haar eerste bloeding had. Ze schreeuwde: "Mama, ik bloed!" En mama zei: "Dat doe je goed, m'n kind. Groeien doet pijn, soms." Het was het beeld van haar ouderlijk huis dat haar de kracht gaf die ze nodig had. En het leek of de beeltenis van haar moeder op de binnenkant van haar oogleden was

gegraveerd. Haar moeder zorgde voor de nakomelingen. Zelf stierf ze van de honger, maar haar kinderen gaf ze te eten. Ze zou haar eigen hand nog afsnijden als er geen vlees meer te eten zou zijn. Is dat liefde? Zou dat het zijn? Pijn en opluchting? Als het regende, zette haar moeder alle kinderen in de plensbui. Om snel te groeien. En ze mochten pas weer naar binnen als ze doorweekt waren.

Ze wilde bij haar moeder zijn, ze wilde in haar plaats gaan toen ze stierf. Net zoals ze nu van plaats zou willen ruilen met Etevaldo.

(Pauze)

Het enige wat de politiecommissaris hoefde te doen was zijn grote mond openen in alle uithoeken van de droge vlakte en het geschreeuw begon weer. Een groep hield de hele nacht de wacht met beledigingen, vloeken, schimpscheuten, hoon en afschuw. Ze creëerden haat.

Ze haalden het ergste uit henzelf omhoog.

Ze haalden de ergste woorden uit hun woordenschat aan.

Het was nog niet eens ochtend toen ze de deuren en ramen van het huis van de vrouwen dichttimmerden. Ze schaamden zich voor hen. Ze wilden alle herinneringen uitwissen. **Ze omsingelden het huis.** Ze begraven ze levend.

Niemand weet wie het was, noch met hoeveel ze waren. Ook niet wie als eerste de lucifer aanstreek. Ze staken het huis in brand.

Wat ze niet wisten, was dat binnen de weduwe dankbaar was dat ze samen met Etevaldo kon sterven.

Ze was nog veel banger om zonder hem te moeten leven, dat was zeker. Ze had mooi gezongen, eindelijk had God haar gehoord. Het vuur nam al bezit van de muren.

Toch deed de weduwe de lamp aan. Voor het eerst zag ze zichzelf helemaal. Zo ontdekte ze wat een vrouw was. Ze ging naast Etevaldo liggen.

Ze gaf hem een kus. Op zijn mond. Dat had ze nog nooit gedaan. Halverwege de kus deed ze zijn ogen open, terwijl het vuur het huis verzwoeg.

Pauze.

De dag brak aan en de vlammen bleven dagen lang smeulen. As. Stilte. De vlammen, hangend in de lucht, als een echo, zweefden over de landerijen, de waslijnen en de generaties.

EINDE